

NOTES SOBRE LA LLENGUA EN LA REFORMA DE L'ENSENYAMENT

*El M.E.C. va donar a conèixer l'any passat la seva **Propuesta para debate** sobre el projecte per a la reforma de l'ensenyament. El debat es du a terme al llarg d'aquest curs 1987-88, amb una ressonància pública segurament insuficient, si es té en compte la transcendència d'aquesta transformació del sistema educatiu. Aquestes notes volen ser un toc d'atenció sobre les repercussions lingüístiques que podria tenir la reforma de l'ensenyament per a la comunitat de llengua catalana, i específicament a les illes Balears. Som conscient que tan sols hi faig una aproximació esquemàtica i que es impensable anar molt més al fons i al detall dels punts que coment. Esper que altres ho faran, amb més temps i més coneixement de causa.*

El sistema educatiu de l'Estat de les Autonomies?

Encara que sigui al final, la Propues-

ta del MEC (cap. 21.2) especifica que la seva finalitat és, en definitiva, dissenyar el sistema educatiu de l'Estat de les Autonomies. Poc després (21.4), afegeix que la reforma educativa està estretament vinculada a altres processos d'innovació i canvi social en àmbits culturals, laborals i econòmics. Són precisament aquests condicionaments els que exigeixen, segons el document ministerial, un debat públic sobre el tema, amb una àmplia participació.

Doncs bé, la primera observació que volem fer és que resulta indispensable que el Ministeri aclareixi quina és la seva postura davant dels processos de canvi lingüístic i cultural que ens afecten. Després de deu anys de Constitució, ja és hora que el Govern de l'Estat (i totes les institucions que en depenen) deixi d'emparar-se en la falta d'explicitació de la seva política lingüística i cul-

tural per continuar practicant un monolingüisme-monoculturalisme quasi tan intolerant com en temps del franquisme, encara que es gastin una retòrica buida pretesament respectuosa amb les minories.

No volem que "respectin" les nostres dificultats de supervivència: volem una protecció activa (si la Constitució no és broma), un compromís efectiu que permeti mantenir i desplegar la nostra llengua i la nostra cultura com un poble normal. La "minoria" catalanoparlant no està constituïda per quatre gats amb unes lleugeres peculiaritats folklòriques (tot plegat despatxable amb unes horetes setmanals). El patró de 1986 ha demostrat que som entre 6 milions (que parlem català) i 9 milions (que l'entenen): com si dins Espanya hi hagués un país de les dimensions de Dinamarca. Això exigeix no tan sols un reduït marginal per al cultiu de la llengua de la Comunitat Autònoma, sinó un sistema educatiu plenament autònom de veritat, sense compartimentacions absurdes entre Comunitats Autònomes, i un suport efectiu al coneixement de la llengua i la Cultura catalanes a tot l'Estat (una presència al sistema educatiu almenys equivalent als idiomes estrangers) i internacionalment. Fer menys que això serà "respectar" la destrucció d'una cultura com la danesa.

Assumir la pluralitat?

El document del MEC es refereix de manera insistent i reiterada al plura-

GAT 725 C/31 DICIEMBRE, 12 Tels. 20 46 00-20 45 02-03 PALMA DE MALLORCA

L'AGENCIA AL SERVICI DEL POBLE MALLORQUÍ

REFORMA A DEBAT

lisme cultural, a la diversitat i la tolerància, a la necessitat d'assumir plenament la pluralitat... (V. pàgs. 23-25, per exemple).

El problema es saber com es traduiran en la pràctica aquests principis tan bonics. Heus aquí algunes preguntes que no troben resposta en el document ministerial i que, en canvi, són transcendents per a nosaltres:

1. Deixarà prou llibertat el Disseny Curricular Base (prescripcions ministerials) a les adaptacions que tenen dret a fer les Comunitats Autònomes amb llengua i cultura Pròpies, com la nostra? Aquesta pregunta en té una altra de complementària: Haurà transferit l'Estat a la nostra Comunitat Autònoma plenes competències en ensenyament, com ara té Catalunya? Això, que és perfectament factible passats cinc anys d'autonomia, servirà de pedra de toc del "federalisme". Sense competències plenes, serà un sarcasme que ens parlin del sistema educatiu de l'Estat de les Autonomies. Més aviat serà el sistema educatiu de l'Estat CONTRA les Autonomies.

2. Per què enlloc no preveu el document del MEC l'existència d'ensenyament EN les llengües pròpies de les Comunitats Autònomes? Rebre l'ensenyament en la llengua de la pròpia comunitat és un dret tan indiscutible per a nosaltres com per a qualsevol espanyol. El projecte de reforma no pot ignorar, quan parla de l'excessiva mobilitat dels professors i la necessitat d'equips docents estables, que la vinguda de professors no catalanoparlants és una de les principals formes de tirar per terra projectes educatius en català.

3. Per què les llengües de les Comunitats Autònomes no poden ser

apreses a tot el territori de l'Estat? El projecte de reforma preveu que el castellà sigui present a tot l'estat (ignora, però, que en molts de projectes educatius autonòmics no serà la llengua primera, sinó la segona) i que hi hagi diversos idiomes estrangers també a tot l'Estat. Per què deixa el català (i el gallec i el basc) confinats en els seus territoris històrics? No seria molt més coherent amb el pretès pluralisme de l'Estat de les Autonomies parlar de llengües modernes, en comptes de dir "estrangeres", i que no ens deixessin "tancats a ca nostra"?

4. Les repetides referències a la connexió de l'ensenyament amb el medi socio-cultural, impliquen que els projectes curriculars autonòmics i de centre podran adaptar totes les matèries a l'especificitat del seu entorn? O es tractarà tan sols de deixar una presència simbòlica irrellevant a les "peculiaridades locales"?

5. Com és possible que no es faci la més mínima referència a les diverses llengües de l'Estat en parlar (pàg. 157) dels equips de suport i orientació, de la formació de professorat i de la innovació i recerca educativa?

Totes aquestes preguntes —que no són les úniques que es podrien fer— donen peu a mantenir un considerable escepticisme respecte a les autèntiques intencions d'aquest "sistema educatiu de l'Estat de les Autonomies". Molt ens temem que es tracti, en realitat, d'un neocentralisme camuflat de pluralisme. Tant de bo ens equivocàssim...

Atenció al nivell educatiu més decisiu per a la llengua!

Després dels comentaris precedents, de caràcter general, voldria concentrar l'atenció en un aspecte concret, el més important per les repercussions lingüístiques que pot tenir.

Em referesc al projecte de regular i potenciar l'Educació Infantil (de 0 a 6 anys). Tots els pedagogs coincideixen darrerament a subratllar la transcendència d'aquesta edat per el bon aprenentatge d'un sistema lingüístic. Una llengua apresada després dels set anys costa sempre més esforç i no arriba a ser interioritzada de la mateixa manera. Els mètodes d'immersió o de bilingüisme precoç han acreditat llargament la seva eficàcia.

Tot això fa que ens acostem a aquesta perspectiva d'una intervenció més intensa en l'Educació infantil amb una mescla de por i d'esperança:

Por, perquè si segueix la tònica general de les guarderies d'ara, és possible que s'ignori la llengua catalana en la organització i que l'Educació Infantil acabi essent el mitjà decisiu d'extermi de la nostra llengua.

Esperança perquè, si la intervenció dels ensenyants, els pares, els poders locals i les autoritats autonòmiques aconseguix que en aquesta etapa educativa tots els nens de les Balears aprenguin el català, encara podem aspirar a ser una comunitat lingüística normal.

Ho arribarem a veure? No ho sé, però si volem posar uns bons fonaments a la nostra comunitat lingüística, ja podem començar a lluitar per aconseguir-ho, des d'ara mateix.

Per Isidor Mari